
Barbara Popiel-Kobielska

Uniwersytet Szczeciński

ORCID 0009-0004-6385-4908

Szczecińskie „fikanie z literaturą”: księgarnia Fika jako lokalna przestrzeń aktywizacji i upowszechniania (nie tylko regionalnej) twórczości literackiej

Wprowadzenie

„Proszę państwa, to jest absolutny skandal. To miejsce jest skandalem, ta przestrzeń jest skandalem, to, co tu się wyprawia, jest skandalem. [...] I czym to wszystko się kończy? I to wszystko się tym kończy, proszę państwa, że ludzie wychodzą stąd z książkami”¹. Takimi słowami opowieść o Fice rozpoczyna, a potem kończy Marek Maj w nagraniu opublikowanym w 2021 roku w serwisie YouTube. Można zaryzykować stwierdzenie, że w trwającym niecałe dwie minuty filmie twórcom udało się uchwycić kwintesencję definicji „księgarnia kameralna”.

„Skandal”, o którym mowa w przytoczonym cytacie, czyli księgarnia Fika, istniejąca w Szczecinie od 2014 do 2023 roku, to księgarnia kameralna, która realizowanymi przez siebie działaniami z jednej strony wpisywała się w ofertę księgarsko-kulturalno-animacyjną zarówno na poziomie miasta, jak

¹ Ciocia Fika, „Proszę państwa to jest skandal” Marek Maj o księgarni FiKa w Szczecinie, https://www.youtube.com/watch?v=_QL5e-ocfV0 (dostęp 20 I 2025). W filmie wystąpili: Marek Maj, kierownik działu programowo-artystycznego Domu Kultury „Klub Słowianin” w Szczecinie, oraz Jakub Henke, aktor, reżyser, animator kultury i dziennikarz telewizyjny.

i regionu oraz kraju, z drugiej zaś – sama wyznaczała pewne kierunki działania i wzbogacała sposób myślenia o konstruowaniu tej oferty. Możliwość przyglądania się działalności Fiki, zwłaszcza w ostatnich pięciu latach jej istnienia, skłoniła autorkę do podjęcia się analizy tytułowego „fikania z literaturą” pod kątem aktywizowania i upowszechniania twórczości literackiej oraz szeroko rozumianego kontaktu z książką, a także do postawienia tezy, że Fika była nie tylko lokalną przestrzenią aktywizowania i upowszechniania literatury, lecz również lokalnym ośrodkiem kultury. Co więcej, działalność szczecińskiej księgarni nie doczekała się jeszcze opracowań badawczych²; niniejszy tekst autorka chciałaby zatem potraktować nie tylko jako prezentację Fiki jako przestrzeni aktywizacji i upowszechniania literatury, lecz również jako wstęp do przyszłych badań poświęconych (nie tylko tej) księgarni.

Zanim jednak zajmiemy się działalnością Fiki, należałoby przyjrzeć się pokrótce samemu zjawisku księgarni kameralnych.

Księgarnia kameralna – próby definicji

Księgarnia kameralna jest pojęciem obecnym w polskiej kulturze księgarsko-czytelniczej od co najmniej kilkunastu lat, stosowanym wymiennie z określeniem *księgarnia niezależna*³, niekiedy też *księgarnia lokalna*⁴ czy *stacjonarna*⁵. Próba zdefiniowania księgarni jako kameralnej odwołuje się do argumentacji poprzez indukcję, gdy przesłanki przemawiające za dysponowaniem przez dane przedmioty wybraną cechą stanowią podstawę do uogólniającego wniosku, że każdy przedmiot tego samego rodzaju tę cechę posiada⁶. Kameralność księgarni jest bowiem definiowana nie odgórnie, przez

² W związku z tym autorka wykorzystała w artykule materiały prasowe oraz materiały pojawiające się na social mediach księgarni, dodatkowo zaś skorzystała z możliwości bezpośredniej rozmowy z właścicielką Fiki, Małgorzatą Narożną. Samo zjawisko księgarni kameralnych też wciąż czeka na opracowanie, stąd możliwość odwołania się głównie do czasopism i portali kulturalnych w podrozdziale dotyczącym księgarni kameralnych.

³ Zob. J. Sobolewska, A. Żelazińska, *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1,warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalezne.read> (dostęp: 20.01.2025).

⁴ Zob. K. Kucharczyk, *Lokalne księgarnie. Co w nich kupujemy, jak one funkcjonują?*, <https://nowosci.com.pl/lokalne-ksiegarnie-co-w-nich-kupujemy-jak-one-funkcjonuja/ar/c13-17820439> (dostęp: 20.01.2025).

⁵ Zob. A. Warnke, *Śpieszmy się kupować w księgarniach...*, <https://culture.pl/pl/artykul/spieszmy-sie-kupowac-w-ksiegarniach> (dostęp: 20.01.2025).

⁶ M. Korolko, *Sztuka retoryki*, Warszawa 1990, s. 88.

przepisy prawne czy zasady ekonomiczne, lecz poprzez deklaracje księgarzy (oraz odczucia i oceny klientów).

W definicjach tych zwraca uwagę rozumienie określenia *kameralny*: jak sami księgarze podkreślają, nie chodzi o rozumienie tego *sensu stricto* jako małej przestrzeni, bo choć wiele księgarni kameralnych rzeczywiście nie ma zbyt dużego metrażu, to jednak zdarzają się i duże pod względem powierzchni lokale. Kameralność to przede wszystkim bezpośredni kontakt księgarza czy księgarki z klientem-czytelnikiem – bezpośredni, więc bliski, świadomy, nastawiony na wspólnotę, w założeniu zupełnie odmienny od sposobu, w jaki możemy się kontaktować ze sprzedawcą w księgarniach sieciowych⁷. Sama kameralność przestrzeni też bywa walorem, jednak szczególnie istotna staje się relacja, którą klient nawiązuje z księgarzem. „W kameralnej księgarni mamy poczucie, że jesteśmy ważni i że księgarz ma dla nas czas i [z] radością go nam poświęca” – stwierdza Anna Karczeńska z Warszawskiego Kolektywu Księgarzy Kameralnych⁸, dotykając być może kluczowego aspektu związanego ze zjawiskiem księgarni kameralnych: nabywca i sprzedawca wchodzi jednocześnie w rolę czytelnika i książkowego przewodnika oraz gościa i gospodarza, czyli w sytuację, w której relacja budowana wokół procesu zakupu staje się co najmniej równie ważna jak sam zakup⁹. A może i ważniejsza, co podkreślają księgarze kameralni w odpowiedziach na pytania Justyny Sobolewskiej i Aleksandry Żelazińskiej¹⁰.

Drugi element definiujący kameralność księgarni to oferta, czyli książki. W przeciwieństwie do tak zwanych sieciówek, czyli księgarni sprzedających różnorodne książki, w tym zwłaszcza modne lub wpisujące się w kategorię bestselleru nowości, księgarze kameralni samodzielnie określają zakres prezentowanego księgozbioru¹¹. Co więcej, nie tyle dokonują selekcji na wzór księgarni tematycznych, ile kierują się szerszą koncepcją, wizją swej

⁷ Zob. A. Karczeńska, *Księgarnia kameralna, czyli jaka?*, <https://rezerwatysiazek.wordpress.com/2017/03/06/co-to-jest-ksiegarnia-kameralna/> (dostęp: 20.01.2025).

⁸ A. Napiórska, *Rozmowa: Księgarnie kameralne*, <https://zwyklezycie.pl/2018/08/rozmowa-ksiegarnie-kameralne/> (dostęp: 20.01.2025).

⁹ M. Wilk, *Czas na kameralne księgarnie*, <https://www.miesiecznik.znak.com.pl/czas-na-kameralne-ksiegarnie/> (dostęp: 20.01.2025).

¹⁰ J. Sobolewska, A. Żelazińska, *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalezne.read> (dostęp: 20.01.2025).

¹¹ A. Karczeńska, *Księgarnia kameralna, czyli jaka?*, <https://rezerwatysiazek.wordpress.com/2017/03/06/co-to-jest-ksiegarnia-kameralna/> (dostęp 20 I 2025); M. Wilk, *Czas na kameralne księgarnie*, <https://www.miesiecznik.znak.com.pl/czas-na-kameralne-ksiegarnie/> (dostęp: 20.01.2025).

działalności¹². Nie bez powodu pojawia się tu rozróżnianie sposobu traktowania książki: jako towaru (co ma charakteryzować księgarnie sieciowe) lub jako „czegoś więcej niż towar”¹³.

Trzecią częścią definicji pojęcia księgarni kameralnej jest spełniania przez nią funkcja instytucji kultury, czyli prowadzenie takich działań jak spotkania autorskie, warsztaty, festiwale, realizacja projektów kulturalnych, współpraca z innymi ośrodkami kultury¹⁴. Jednym słowem – działalność przekraczająca typowe zadania sprzedażowe, nieraz niewymierna finansowo.

W przypadku części księgarni kameralnych zauważa się łączenie funkcji księgarskiej z dodatkowymi formami oferty handlowej, takimi jak: kawiarnia (Między Wierszami, Szczecin) lub restauracja (MiTo, Warszawa), sklep ze wzornictwem i galeria sztuki (Sztuka Wyboru, Gdańsk)¹⁵. Jakkolwiek aspekt finansowy jest tu oczywisty, zwraca uwagę ukierunkowanie tej oferty: na łączenie literatury ze sztuką, gastronomią i (niemal automatycznie z tym związaną) przestrzenią spotkań towarzyskich.

Na koniec należałoby jeszcze na moment zatrzymać się przy pojęciach stosowanych wymiennie z pojęciem księgarni kameralnej, mianowicie: księgarnia niezależna, księgarnia lokalna i księgarnia stacjonarna. Wpisują się one w zakres omówionego już rozumienia kameralności; ponadto zwracają uwagę na inne kwestie z tą kameralnością związane. Określenie *niezależna* odnosi się przede wszystkim do koncepcji księgarni i wybieranej przez księgarza oferty książkowej¹⁶; *lokalna* kładzie nacisk na prowadzone przez taką księgarnię działania o charakterze lokalnym właśnie, nastawionym przede wszystkim na „swojego” odbiorcę¹⁷. Wreszcie *stacjonarna* przypomina o istotnym składniku całego procesu wyboru i zakupu książki, jakim jest kontakt na

¹² A. Karczewska, *Księgarnia kameralna, czyli jaka?*, <https://rezerwatyksiasek.wordpress.com/2017/03/06/co-to-jest-ksiegarnia-kameralna/> (dostęp: 20.01.2025).

¹³ J. Sobolewska, A. Żelazińska, *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1,warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalezne.read> (dostęp: 20.01.2025).

¹⁴ A. Karczewska, *Księgarnia kameralna, czyli jaka?*, <https://rezerwatyksiasek.wordpress.com/2017/03/06/co-to-jest-ksiegarnia-kameralna/> (dostęp: 20.01.2025).

¹⁵ J. Sobolewska, A. Żelazińska, *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1,warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalezne.read> (dostęp: 20.01.2025).

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Zob. <https://festiwalksiegarnkameralnych.pl/> (dostęp: 20.01.2025); K. Kucharczyk, *Lokalne księgarnie. Co w nich kupujemy, jak one funkcjonują?*, <https://nowosci.com.pl/lokalne-ksiegarnie-co-w-nich-kupujemy-jak-one-funkcjonuja/ar/c13-17820439> (dostęp: 20.01.2025); A. Sasinowski, *Książka, kontakt, kultura*, „Kurier Szczeciński” 20.04.2018, s. 20.

żywo z księgarzem¹⁸, zwraca też uwagę na to, że właśnie bezpośredni kontakt z książką, rozumianą również jako przedmiot obecny w naszej fizycznej codzienności, buduje nawyki czytelnicze¹⁹.

Fika jako księgarnia kameralna

Księgarnia kameralna Fika, której nazwa początkowo zapisywana była jako FiKa, z sylwetką ptaszka siedzącego na literze „i”²⁰, powstała w kwietniu 2014 roku jako klubokawiarnia stworzona przez Małgorzatę Narożną i Miłkę Stankiewicz²¹ (określenie *kluboksięgarnia* było używane przez kilka lat, jednak uzus językowy dał o sobie znać: dla klientów kluboksięgarnia szybko stała się po prostu księgarnią albo – jeszcze lepiej – Fiką). Współpraca Małgorzaty Narożnej z Miłką Stankiewicz trwała rok; pierwsza z właścioleek była odpowiozialna za koncepcję, druga – za przygotowywanie materiałów prasowych i innych tekstów na potrzeby księgarni. Po upływie roku Miłka Stankiewicz wyjechała z kraju; Fika pozostała własnością Małgorzaty Narożnej²² i do dziś z nią właśnie jest utożsamiana.

Przez trzy pierwsze lata Fika działała w holu Gmachu Głównego Muzeum Narodowego Szczecinie (Wały Chrobrego 3), w godzinach otwarcia muzeum²³. W listopadzie 2017 roku została przeniesiona do lokalu w alei Jana

¹⁸ Zob. A. Warnke, *Śpieszmy się kupować w księgarniach...*, <https://culture.pl/pl/artykul/spieszmy-sie-kupowac-w-ksiegarniach> (dostęp: 20.01.2025).

¹⁹ J. Sobolewska, A. Żelazińska, *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1,warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalezne.read> (dostęp: 20.01.2025).

²⁰ Zob. M. Narożna, *Marcowe Czytanko: Klubo-księgarnia Fika poleca!*, <https://www.hotmag.pl/rodzinka,marcowe-czytanko-klubo-ksiegarnia-fika-poleca.html> (dostęp: 20.01.2025). Jak wyjaśniła Małgorzata Narożna, przeprowadzka była impulsem do prze-modelowania znaku graficznego, swoistym „nowym rozdziałem”; nową grafikę zaprojektowała Dorota Wojciechowska-Danek.

²¹ M. Pietrzak, *FiKa, czyli do muzeum po książkę i na kawę*, <https://wszczecinie.pl/fika-czyli-do-muzeum-po-ksiazke-i-na-kawe/23418> (dostęp: 20.01.2025); P. Targaszewska, *Fika – kluboksięgarnia z kawą i przekąskami. W Muzeum Narodowym w Szczecinie*, <https://szczecin.naszemiasto.pl/fika-kluboksiegarnia-z-kawa-i-przekaskami-w-muzeum/ar/c13-2717034> (dostęp: 20.01.2025).

²² M. Pierzchliński, *Sama tej pracy nie wykonam. Rozmowa z Małgorzatą Narożną*, <https://www.dwutygodnik.com/artykul/8664-sama-tej-pracy-nie-wykonam.html> (dostęp: 20.01.2025).

²³ M. Pietrzak, *FiKa, czyli do muzeum po książkę i na kawę*, <https://wszczecinie.pl/fika-czyli-do-muzeum-po-ksiazke-i-na-kawe/23418> (dostęp: 20.01.2025); P. Targaszewska, *Fika – kluboksięgarnia z kawą i przekąskami. W Muzeum Narodowym w Szczecinie*, <https://>

Pawła II 6²⁴. Niecały rok później, w sierpniu 2018 roku, odbyła się kolejna przeprowadzka, tym razem zorganizowana jako swoiste wydarzenie towarzysko-czytelnicze, pod hasłem „33 kroki”²⁵ z uwagi na niewielką odległość: Fika przeniosła się z lokalu w alei Jana Pawła II 6 do lokalu w alei Jana Pawła II 8²⁶, a całe przenosiny zostały połączone ze spotkaniem z miłośnikami tej księgarni. Ostatnia przeprowadzka nastąpiła w czerwcu 2022 roku – od lipca 2022 Fika działała w jednym z lokali Ogrodów Śródmieście przy ul. Wielkopolskiej 19²⁷. Pod koniec 2023 roku księgarnia została zamknięta – 13 grudnia 2023 był ostatnim dniem jej działalności²⁸.

Jako księgarnia kameralna Fika przede wszystkim proponowała polską i zagraniczną literaturę dla dzieci i młodzieży – wybranych autorów, serie, wydawnictwa. Właśnie z takiej oferty: wartościowej literatury pięknej oraz literatury popularnonaukowej dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza z cenionych współczesnych pozycji, księgarnia była znana przez cały okres swej działalności. Na fikowych półkach znajdowały się tytuły takich wydawnictw, jak: Wytwórnia, Tako, Muchomor, Albus, Entliczek, Hokus-Pokus, Wolno, Warstwy, Taszka, Kultura Gniewu, Krótkie Gatki, Bajka, Ezop, Tatarak, Dwie Siostry, Zakamarki. Jednakże z upływem czasu powiększał się też zakres tytułów kierowanych do starszych czytelników; tak zwana „półka dla dorosłych” z półki rozrosła się w ostatnich latach działalności księgarni

szczecin.naszemiasto.pl/fika-kluboksięgarnia-z-kawa-i-przekaskami-w-muzeum/ar/c13-2717034 (dostęp: 20.01.2025).

²⁴ M. Klimczak, *Kluboksięgarnia FiKa przeniosła się w nowe miejsce*, <https://gs24.pl/kluboksięgarnia-fika-przeniosla-sie-w-nowe-miejsce-wideo/ar/13400373> (dostęp: 20.01.2025).

²⁵ Autorem hasła był Michał Rembas, szczeciński przewodnik i pisarz. Za uzyskaną informację dziękuję Małgorzacie Narożnej.

²⁶ E. Podgajna, *Znane miejsce znikło i wróciło. Przeniosło się 33 kroki dalej. Wewnątrz są trzy przestrzenie*, <https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,137466,23772086,fika-przeniosla-sie-33-kroki-dalej-wewnatrz-sa-trzy-przestrzenie.html>, dostęp 20 I 2025; MON, *FiKa 33 kroki na lewo*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/fika-33-kroki-na-lewo/> (dostęp: 20.01.2025); *FiKa*, <https://wszczecinie.pl/lokal/fika/257> (dostęp: 20.01.2025).

²⁷ *Miejsce w „berlińskim stylu”. Ogrody Śródmieście mają ambicje stać się nowym rozrywkowym sercem Szczecina*, <https://wszczecinie.pl/miejsce-w-berlinskim-stylu-ogrody-srodmiescie-maja-ambicje-stac-sie-nowym-rozrywkowym-sercem-szczecina/41434> (dostęp: 20.01.2025); *Wielkie, dwudniowe otwarcie Ogrodów Śródmieście. Miejsce rozrywki i sztuki w Szczecinie*, <https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,34939,28570597,trwa-wielkie-dwudniowe-otwarcie-ogrodow-srodmiescie-miejsce.html> (dostęp: 20.01.2025).

²⁸ Data zamknięcia została wybrana nieprzypadkowo: 13 grudnia to Dzień Księgarza, obchodzony od czasów dwudziestolecia międzywojennego. Zob. E. Tenderenda-Ożóg, *Małgorzata Narożna zamyka szczecińską księgarnię FiKa*, <https://rynek-ksiazki.pl/aktualnosci/malgorzata-narozna-zamyka-szczecinska-ksiegarnie-fika> (dostęp: 20.01.2025); *aj, Księgarnia Fika kończy działalność*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/ksiegarnia-fika-konczy-dzialalnosc/> (dostęp: 20.01.2025).

do rozmiaru paru regałów. Pełnoletni klient mógł na nich znaleźć choćby klasykę powieści grozy (wydawnictwo Vesper), współczesne powieści polskie (w tym autorów szczecińskich, takich jak Inga Iwasiów, Leszek Herman, Artur Daniel Liskowacki, Marek Stelar) oraz powieści zagraniczne, serie tematyczne (literatura japońska wydawnictwa Tajfuny, reportaże, seria *TED*), komiksy (*Fistaszki*, *Mafalda*), nie wspominając o literaturze naukowej, popularnonaukowej, seriach edukacyjnych (tu szczególnie wartościowe pozycje dla dzieci) oraz innych, których nie sposób wspomnieć z uwagi na szczupłość miejsca²⁹.

Fika miała także przygotowaną ofertę kulinarną, choć może lepsze byłoby określenie „kawiarniana”: kawę (w okresie działania w lokalu w al. Jana Pawła II 8 parzoną przez Palarnię Kawy Korona 1912), herbatę i kakao; wcześniej też kanapki, ciasta i ciastka (gdy Fika mieściła się w gmachu Muzeum Narodowego)³⁰. Stanowiło to dodatek o charakterze towarzyskim i relaksacyjnym, a zarazem wpasowywało się w założenia związane z samą nazwą księgarni: *fika* bowiem to szwedzki obyczaj – przerwa w pracy lub od pracy, przerwa na kawę. Idąc tym tropem, twórczynie Fiki zamierzały uczynić z księgarni przestrzeń „przerwy na kawę i książkę”³¹.

Na kameralność Fiki jako księgarni składały się: niezależna, autorska oferta książek; bezpośredni kontakt z księgarką, która towarzyszyła swoim klientom w procesie wyboru książki i nawiązywała z nimi relacje odtwarzane i pogłębiane wraz z każdą kolejną wizytą; rozmiar lokalu (niewielkie przestrzenie; co prawda hol Muzeum Narodowego miał większe rozmiary, ale jego przechodni charakter wymagał przemyślanego zaaranżowania otoczenia); odpowiednie zagospodarowanie lokalu (przestrzeń na książki, przestrzeń towarzysko-wypoczynkowa, tj. kanapy, stoliki i krzesła, przestrzeń warsztatowa – czyli stworzenie w jednym miejscu wielu „podmiejsz”, w których klient mógł znaleźć swój kąt); wreszcie – *last but not least* – działalność kulturalna, przez ponad dziewięć lat budowana wokół książek. To właśnie ta część działalności Fiki stanowi fundament postrzegania jej jako lokalnej przestrzeni aktywizowania i upowszechniania kultury. Przejdźmy zatem do najpierw do przyjrzenia się, jakie konkretnie formy działalności ta przybierała.

²⁹ Za konsultacje dotyczące książek wchodzących w skład oferty księgarni Fika dziękuję serdecznie Małgorzacie Narożnej.

³⁰ P. Targaszewska, *Fika – kluboksięgarnia z kawą i przekąskami*. W Muzeum Narodowym w Szczecinie, <https://szczecin.naszemiasto.pl/fika-kluboksiegarnia-z-kawa-i-przekaskami-w-muzeum/ar/c13-2717034> (dostęp: 20.01.2025).

³¹ M. Pietrzak, *FiKa, czyli do muzeum po książkę i na kawę*, <https://wszczecinie.pl/fika-czyli-do-muzeum-po-ksiazke-i-na-kawe/23418> (dostęp: 20.01.2025).

Działalność księgarni Fika – zestawienie

Analiza dokumentów w postaci materiałów prasowych oraz materiałów zamieszczanych na *social mediach* księgarni pozwoliła zebrać podejmowane przez Fikę działania (wykraczające poza standardowy proces sprzedaży książek) w jednym miejscu³². Działania te należy najpierw podzielić na kilka kategorii i pokrótce scharakteryzować w celu uzyskania przejrzystego katalogu oraz wyłonienia tych aktywności, które wiązały się ze wspieraniem regionalnej twórczości literackiej oraz współtworzyły lokalną przestrzeń spotkań z kulturą.

Zebrane działania można podzielić na pięć głównych kategorii:

I. Współpraca z instytucjami:

1. Współpraca z instytucjami kultury i sztuki w regionie (np. Teatr Lalek „Pleciuga”: spotkania z autorami wystawianych sztuk; współtworzenie wybranych numerów gazety teatralnej „Gabit” – autorska rubryka z polecanymi książkami)³³.
2. Współpraca z placówkami oświaty i szkolnictwa wyższego (spotkania z książką – dla dzieci w wieku przedszkolnym, dla uczniów szkół podstawowych oraz dla studentów w przestrzeni szkoły lub uczelni; prowadzenie zajęć dotyczących literatury dla dzieci i młodzieży w uczelni).
3. Współpraca z władzami miasta.

II. Organizowanie spotkań autorskich:

1. Spotkania autorskie z autorami szczecińskimi.
2. Spotkania autorskie z autorami z całej Polski.

III. Oferta kulturalno-edukacyjna kierowana do osób w różnym wieku:

1. Warsztaty dla dzieci i młodzieży (warsztaty tematyczne, związane z premierami nowych książek, spotkaniami autorskimi, projektami).
2. Specjalna kulturalna oferta „okolicznościowa”, przygotowywana w ramach takich wydarzeń jak Noc Księgarń czy w okresie wakacyjnym.

IV. Projekty:

1. Partnerstwo w projektach³⁴ (m.in. teatralnych – Teatr Lalek „Pleciuga”; projektach uczelni wyższych).
2. Autorskie projekty księgarni („Fika filozofuje”; „FiKa na języku”), realizowane z dofinansowania np. Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
3. Fikuśny Festiwal Literatury w Szczecinie – autorski festiwal literacki.

³² Za udostępnienie pełnego kompletu wycinków prasowych oraz innych dokumentów serdecznie w tym miejscu dziękuję Małgorzacie Narożnej.

³³ Zob. M. Narożna, *Ciocia Fika poleca*, „Gabit” 2022, nr 57, s. 29; M. Narożna, *Ciocia Fika poleca*, „Gabit” 2022, nr 58, s. 29.

³⁴ Zob. np. B. Popiel, *Blog, Fika i wikingowie*, „Teatralnik” 2017, s. 12–13; M. Narożna, „Szukamy przestrzeni, by spędzić czas ze sobą i z własnym dzieckiem”, „Teatralnik” 2019, s. 19.

V. Inne działania.

1. Autorskie publikacje – dwa tomy *Fikamy po Szczecinie*.
2. Działalność w organizacji IBBY, zajmującej się promowaniem literatury dla dzieci i młodzieży (rok 2018 – IBBY przyznaje M. Narożnej nagrodę „Książka Roku” za upowszechnianie czytelnictwa³⁵; rok 2020 i 2021 – M. Narożna zasiada w kapitule nominującej do nagrody za upowszechnianie czytelnictwa w konkursie „Książka Roku”³⁶; rok 2023 – M. Narożna jest jedną z opiekunek stoiska IBBY podczas Poznańskich Targów Książki³⁷).
3. „Szczecińska półka” w Fice – książki poświęcone Szczecinowi i książki szczecińskich autorów.
4. Prowadzenie social mediów księgarni.

Współpraca Fiki z instytucjami koncentrowała się przede wszystkim na instytucjach lokalnych, szczecińskich, i obejmowała zarówno instytucje publiczne, jak i niepubliczne. Szczególną uwagę zwraca współpraca z ośrodkami kultury i sztuki oraz z placówkami oświaty; w pierwszym przypadku wykorzystany został związek pomiędzy literaturą a sztuką (przede wszystkim teatralną) oraz możliwość naturalnego łączenia różnorodnych wydarzeń kulturalnych z czytelnictwem; w drugim przypadku Fika realizowała zadania związane z promocją czytelnictwa i aktywizacją kontaktu z książką (nie tylko wśród dzieci, lecz nieraz również – wśród nauczycieli). Jeśli chodzi o spotkania autorskie, do których powrócimy osobno w dalszej części wywodu, w tym miejscu należy się ograniczyć do stwierdzenia, że poza samymi spotkaniami w Fice odbywały się również ogólnopolskie premiery książek³⁸. Oferta kulturalno-edukacyjna miała istotne znaczenie nie tylko z uwagi na promowanie samych książek, lecz również ze względu na tworzenie przestrzeni, w której dzieci oraz dorośli mogli spędzać konstruktywnie czas. W przypadku projektów warto na razie podkreślić tylko, że księgarnia nie ograniczała się jedynie do uczestniczenia w projektach innych instytucji, lecz także realizowała sporo projektów własnych, autorskich. Z kolei w kategorii „inne działania” szczególne miejsce zajmują dwa tomy *Fikamy po Szczecinie*.

³⁵ Werdykt jury brzmiał: „Za integrowanie lokalnej społeczności wokół książki dziecięcej”, zwracał więc uwagę na aspekt lokalności; zob. http://www.ibby.pl/?page_id=56 (dostęp: 20.01.2025).

³⁶ IBBY, *Ogłaszamy nominacje Książka Roku 2020*, <http://www.ibby.pl/?p=6203> (dostęp: 20.01.2025); IBBY, *Ogłaszamy nominacje Książka Roku 2021*, <http://www.ibby.pl/?p=6712> (dostęp: 20.01.2025).

³⁷ IBBY, *Poznańskie Targi Książki*, <http://www.ibby.pl/?p=7334> (dostęp: 20.01.2025).

³⁸ Zob. np. JASNY GWINT, *premiera!*, <https://rynek-ksiazki.pl/aktualnosci/jasny-gwint-premiera/> (dostęp: 20.01.2025) – premiera książki *Jasny Gwint* Marcina Szczygielskiego.

Fika: od upowszechniania twórczości literackiej do lokalnego ośrodka kultury

Nie sposób zaprzeczyć, że niemal wszystkie wskazane w poprzednim podrozdziale działania Fiki można zaliczyć do kategorii upowszechniania literatury w przestrzeni lokalnej; jednakże kilka z tych aktywności miało szczególne znaczenie dla promowania twórczości i wspierania pisarzy lokalnych, dla tworzenia lokalnej przestrzeni spotkań z kulturą, a nawet dla rozwijania edukacji regionalnej.

Najważniejszymi działaniami służącymi promowaniu lokalnej twórczości literackiej i wspieraniu szczecińskich pisarzy były niewątpliwie spotkania autorskie, organizowane w księgarni z okazji ukazania się nowej książki, w ramach prowadzonych projektów i wydarzeń zewnętrznych, a nawet jako nieoficjalne „spotkania przypadkowe”, wynikające z tego, że część pisarzy szczecińskich to także bywalcy (i klienci) Fiki³⁹. Na przestrzeni dziewięciu lat gośćmi Fiki byli: Leszek Herman, Kasia Huzar-Czub, Inga Iwasiów, Kinga Konieczny, Marek Stelar, Michał Rembas, Barbara Stenka, Sylwia Trojanowska⁴⁰. Spotkania te nie tylko pozwalały promować nowe książki, lecz również przypominały (niekiedy wręcz uświadamiały) szczecińskim czytelnikom, że Szczecin może się pochwalić lokalnymi pisarzami, znanymi i cenionymi nie tylko w macierzystym mieście, jednocześnie zaś wspierały postrzeganie Szczecina (również poza jego granicami) jako miasta aktywnego kulturalnie i pisarsko.

Spotkania z lokalnymi autorami bywały włączane też do realizowanych przez Fikę projektów – wówczas nazwiska autorów szczecińskich pojawiały się obok nazwisk autorów z innych regionów Polski, co podkreślało równorzędność Szczecina jako „miasta współczesnych pisarzy” wobec innych ośrodków.

Po części promowanie lokalnych autorów, a po części edukację regionalną wspierała też utworzona w Fice „szczecińska półka” – osobna półka (albo pojemnik) z publikacjami poświęconymi Szczecinowi i regionowi zachodniopomorskiemu. Tu można było znaleźć publikacje Michała Rembasa, np. *Cuda na fasadach*, *Cmentarz w szczególe*, *Podziemny Szczecin*, *Zachodniopomorskie tajemnice*⁴¹.

Swój status lokalnego ośrodka kultury Fika tworzyła praktycznie od samego początku istnienia. Służyło temu partnerstwo w projektach innych

³⁹ Np. https://www.facebook.com/FiKa.Szczecin/videos/marek-stelar-naszym-niespodziewanym-go%C5%9Bciem-/319899336131947/?_rdr (dostęp: 20.01.2025).

⁴⁰ Zob. np. M. Gapińska, *Pogadaj ze Stelarem!*, „Kurier Szczeciński” 12.04.2022, s. 7.

⁴¹ Informacja uzyskana na podstawie konsultacji z Małgorzatą Narożną.

instytucji, np. Teatru Lalek „Pleciuga”⁴². Jeszcze wyrazistszym i znaczącym działaniem były autorskie projekty Fiki, np.: „Fika filozofuje”, czyli trwający od 2019 roku cykl spotkań dla dzieci, prowadzonych przez Małgorzatę Narożną i Katarzynę Ciarcińską, a poświęconych wybranym zagadnieniom filozoficznym (z odniesieniem do odpowiedniej literatury)⁴³; „Fika na języku”, cykl kierowanych do młodzieży szkolnej spotkań poświęconych współczesnym zjawiskom języka, prowadzonych w 2021 roku z udziałem prof. dr hab. Ewy Kołodziejek, językoznawczyni, oraz dr Katarzyny Ciarcińskiej, absolwentki filozofii ukończonej na Uniwersytecie w Leuven⁴⁴.

Innym działaniem budującym wizerunek Fiki jako lokalnego ośrodka kultury, a jednocześnie służącym promocji literatury, były spotkania autorskie z pisarzami – zarówno szczecińskimi (o których już wspomniano), jak i z innych części Polski; wśród tych ostatnich znalazły się choćby takie osoby, jak: Anna Dziewitt-Meller, Marta Guśniowska, Grzegorz Kasdepke, Barbara Kosmowska, Przemek Staroń, Małgorzata Swędrowska, Marcin Szczypiński, Marcin Wicha, Wojciech Widłak. Oczywiście Fika nie była ani jedyną księgarnią, ani jedyną placówką w Szczecinie organizującą spotkania autorskie – spotkania takie były organizowane również choćby przez Miejską Bibliotekę Publiczną, Książnicę Pomorską, Zamek Książąt Pomorskich czy Uniwersytet Szczeciński we współpracy z innymi instytucjami kultury, a także przez inne księgarnie. Można jednak bronić specyfiki spotkań organizowanych w Fice z uwagi na jej kameralność (rozumianą tu dosłownie jako niewielką przestrzeń) oraz specyficzny, „towarzyski” klimat, jaki właścicielka księgarni zbudowała w ciągu kolejnych lat działalności. Nawet jeśli pominiemy tę ostatnią uwagę, należy uznać, że organizowane przez Fikę spotkania autorskie stanowiły istotny wkład w budowanie oferty kulturalnej miasta oraz promowanie literatury i czytelnictwa.

⁴² W ramach jednego z realizowanych w Pleciudze projektów zaplanowano nawet cykl krótkich filmów – rozmów o książkach dla dzieci, prowadzonych przez Małgorzatę Narożną, Annę Rutkowską z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szczecinie i autorkę niniejszego artykułu. Niestety udało się nagrać jedynie pierwszy film, a autorka nie zdołała odnaleźć linka do tego nagrania na platformie YouTube, gdzie materiał miał zostać udostępniony.

⁴³ Zob. *Fika Filozofuje. Katarzyna Ciarcińska, Małgorzata Narożna*, <https://agencja-opowiesci.pl/fika-filozofuje/> (dostęp: 20.01.2025). Od trzech lat Wojewoda Zachodniopomorski zaprasza Fikę do realizowania tego cyklu dla młodzieży, w ramach tematyki praw człowieka (np. rok 2022 – „Wolność. Równość. Różnorodność”). Za uzyskaną informację dziękuję Małgorzacie Narożnej.

⁴⁴ J. Skonieczna, „FiKa na języku” – [ROZMOWA], <https://radioszczecin.pl/395,2999,fika-na-jezyku-rozmowa> (dostęp: 20.01.2025); M. Gapińska, *Co ma wspólnego makaronizm z makaronem?*, „Kurier Szczeciński” 20.09.2021, s. 2. Projekt był dofinansowany ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu; partnerem technologicznym był Technopark Pomerania.

Kolejnym elementem wkładu w ofertę kulturalną były wspomniane już: udział w Nocy Księgarń (np. propozycje z roku 2022: od popołudniowego czytania historii z dreszczykiem dla najmłodszych czytelników, poprzez wieczorne spotkanie z kryminałami dla nastolatków, aż po czytanie fragmentów opowieści grozy przy muzyce na żywo – od dwudziestej drugiej, dla dorosłych⁴⁵); warsztaty czytelnicze i wakacyjne (tu też warsztaty plastyczne, językowo-teatralne, edukacyjne⁴⁶); spotkania dla dzieci z książką. Zatrzymamy się na chwilę przy tym punkcie. Przez kilka lat „Ciocia Fika”, jak nazwała się Małgorzata Narożna, zapraszała na spotkania z książką grupy przedszkolne oraz uczniów pierwszych klas szkoły podstawowej. Spotkania te odbywały się zarówno w samej księgarni, jak i w przedszkolach lub szkołach⁴⁷; połączone były z możliwością zakupu książki (również w przypadku wizyt w placówkach oświaty). Główną część całego wydarzenia stanowiło głośne czytanie fragmentów książek – Małgorzata Narożna w swój charakterystyczny, niekiedy wręcz aktorsko rozgrywany sposób zapoznawała dzieci z wybranymi tytułami⁴⁸. Działanie to wpisywało się w rozwijanie potrzeb czytelniczych u najmłodszych odbiorców, jednocześnie zaś uczyło korzystania z oferty księgarni i, szerzej, placówek kultury.

Dwa działania, dzięki którym Fika była rozpoznawana w ostatnich latach, zasługują na dłuższe omówienie: autorskie publikacje oraz festiwal literacki.

W 2021 roku Małgorzata Narożna, we współpracy z Aleksandrą Szwajdą, stworzyła ilustrowany przewodnik po Szczecinie, zatytułowany: *Fikamy po Szczecinie. Trasa Mewy. Nieoczywisty przewodnik po mieście*⁴⁹. Małgorzata Narożna (od 2020 roku również przewodniczka po Szczecinie) była autorką całej koncepcji i treści książki, Aleksandra Szwajda odpowiadała za grafikę⁵⁰. Określenie *nieoczywisty przewodnik* jest w tym przypadku bardzo trafne:

⁴⁵ NOC KSIĘGARŃ – FiKaMy i CzytaMY, <https://wszczecinie.pl/wydarzenie/noc-ksiegarn-fikamy-i-czytamy/36109> (dostęp: 20.01.2025).

⁴⁶ Rozwiń Skrzydła.info, <http://rozwinskrzydla.info/wakacje-w-kluboksigarni-fika/> (dostęp: 20.01.2025).

⁴⁷ Zob. np. M. Gapińska, „Uczymy dzieci postawy obywatelskiej”. Rozmowa z Małgorzatą Narożną (Ciocią Fiką), właścicielką szczecińskiej księgarni „Fika”, „Kurier Szczeciński” 8.03.2021, s. 7.

⁴⁸ Z głośnym czytaniem Małgorzaty Narożnej można się zapoznać np. dzięki nagraniu „Banda czarnej frotte”, czyta Małgorzata Narożna i Justyna Bednarek, Ciocia Fika, „Banda czarnej frotte” czyta Małgorzata Narożna i Justyna Bednarek, <https://www.youtube.com/watch?v=RdME8COONfA> (dostęp: 20.01.2025).

⁴⁹ M. Narożna, A. Szwajda, *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik. Trasa Mewy*, Szczecin 2021.

⁵⁰ M. Gapińska, *A może tak spacer Trasą Bogusława?*, „Kurier Szczeciński” 22.03.2022, s. 7; *Fikamy po Szczecinie. Trasa Mewy*, <https://nakanapie.pl/ksiazka/fikamy-po-szczecinie-trasa-mewy> (dostęp: 20.01.2025).

czytelnik dostał bowiem do rąk duży (format A4) *picturebook*, o sztywnych, kartonowych kartkach, na których kolorowe rozkładowki wyznaczały kolejne części trasy. Nie było tu typowej dla przewodników narracji, choć najważniejsze (a także te mniej oczywiste i znane) zabytki oraz istotne szczecińskie miejsca zostały narysowane i nazwane. Pojawiły się też graficzne zabawy (np. labirynt do przejścia), a na niektórych stronach spotkać można było samą Ciocię Fikę, przyglądającą się przez lornetkę wybranej trasie. Dla uważnych odbiorców dodatkową atrakcją (i swoistą zabawę) stanowiły rysunki przechodniów na poszczególnych kartach: można wśród nich znaleźć rozpoznawalne postacie szczecińskiej kultury⁵¹, a niekiedy nawet... samych siebie.

Drugi tom, zatytułowany *Fikamy po Szczecinie. Trasa Bogusława*, ukazał się w 2022 roku⁵²; kontynuował merytoryczną i artystyczną koncepcję *Trasy Mewy* i, podobnie jak pierwszy tom, został dofinansowany w ramach realizacji zadania publicznego „Mecenat Kulturalny Miasta Szczecin”⁵³.

Ilustrowane przewodniki po Szczecinie spotkały się z bardzo przychylnym przyjęciem nie tylko lokalnego⁵⁴, lecz także ogólnopolskiego środowiska⁵⁵. Zgodnie z zapowiedziami autorki zamierzały przygotować łącznie sześć tomów, poświęconych zarówno Szczecinowi, jak i innym miejscowościom regionu zachodniopomorskiego⁵⁶. Trudno powiedzieć, jak obecnie, po zamknięciu księgarni, potoczą się losy pozostałych planowanych części. Niemniej dwa tomy *Fikamy po Szczecinie* stanowią niewątpliwie wkład w rozwój

⁵¹ Por. MON, *Premiera nietypowego przewodnika. To „Fikamy po Szczecinie”*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/premiera-nietypowego-przewodnika-to-fikamy-po-szczecinie/> (dostęp: 20.01.2025).

⁵² M. Narożna, A. Sz wajda, *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik. Trasa Bogusława, Szczecin 2022; Fikamy po Szczecinie. Trasa Bogusława*, <https://rynek-ksiazki.pl/recenzje/fikamy-po-szczecinie-trasa-boguslaw/> (dostęp: 20.01.2025).

⁵³ J. Skonieczna, *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik po mieście dla najmłodszych [ROZMOWA]*, <https://radioszczecin.pl/403,31,fikamy-po-szczecinie-przewodnik-po-miescie-dla-n> (dostęp: 20.01.2025).

⁵⁴ Zob. *Pan od Książek fika po Szczecinie*, <https://wszczecin.pl/wydarzenie/pan-od-ksiazek-fika-po-szczecinie/33238> (dostęp: 20.01.2025); *Zwiedzanie miasta Trasą Mewy. „Fikamy po Szczecinie” to przewodnik bez zdjęć i map, który wciąga bez granic [POMYSŁ NA FERIE]*, <https://wszczecin.pl/zwiedzanie-miasta-trasa-mewy-fikamy-po-szczecinie-to-przewodnik-bez-zdjec-i-map-ktory-wciaga-bez-granic-pomysl-na-ferie/40124> (dostęp: 20.01.2025).

⁵⁵ Zob. wypowiedź Małgorzaty Śwędrowskiej na jej kanale: „Fikamy po Szczecinie. Trasa Mewy” Małgorzata Narożna i Ola Sz wajda, <https://www.youtube.com/watch?v=O4Ax6w-4-G0> (dostęp: 20.01.2025).

⁵⁶ M. Gapińska, *Małgosia wymyśliła i opowiedziała, Ola wzięła kredki i narysowała*, <https://ekurier.24kurier.pl/Art/Show/151356> (dostęp: 20.01.2025).

polskich *picturebooków*⁵⁷; są także atrakcyjnym i pomysłowym narzędziem edukacji regionalnej prowadzonej wśród najmłodszych uczniów. Warto też zwrócić uwagę na zauważalne w niektórych wypowiedziach prasowych uczucie swoistej „dumy lokalnej”: oto Szczecin jako pierwszy doczekał się tak oryginalnego przewodnika i, co więcej, stał się przestrzenią artystycznej zabawy turystyczno-graficznej.

Rok 2022 to także rok, w którym ruszyła pierwsza edycja Fikuśnego Festiwalu Literatury w Szczecinie.

Pomysł na autorski festiwal literacki narodził się „przy okazji” przenosin do ostatniej siedziby Fiki – Ogrodów Śródmieście, dysponujących dużą otwartą przestrzenią z tyłu budynku. Dodatkowy argument stanowił podkreślany przez M. Narożną fakt, że „instytucje w Szczecinie organizują spotkania z autorami, ale rzadko kiedy są to pisarze, którzy tworzą dla dzieci”⁵⁸. Samą nazwę wymyślił Marcin Szczygieski – uznał on, że skoro jest Fika, to „fikuśny” jest wręcz oczywistym określeniem⁵⁹.

Za realizację festiwalu odpowiadały: Małgorzata Narożna, jako pomysłodawczyni i właścicielka księgarni, oraz Kinga Kowalska, zajmująca się obsługą dokumentacji festiwalu i kontaktem z mediami. Obie edycje Fikuśnego Festiwalu, z 2022 i 2023 roku, zostały dofinansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego i Miasta Szczecin, a partnerami były instytucje prywatne: w roku 2022 – Collegium Balticum – Akademia Nauk Stosowanych i hotel Novotel, w roku 2023 – Ogrody Śródmieście, Collegium Balticum – Akademia Nauk Stosowanych, Hotel Willa Flora⁶⁰. W pierwszej edycji festiwal doczekał się też własnych patronów, którymi zostali: Przemek Staroń, Małgorzata Swędrowska oraz Marcin Szczygieski⁶¹. Należy dodać, że festiwal miał dość nietypową jak na takie wydarzenie formę, jego działania zostały bowiem rozplanowane na cały okres lata, toteż od czerwca do sierpnia

⁵⁷ Por. uwagi o zjawisku *picturebooków*: J. Haloszka, *Agata Chwirot. Obrazkowa to nie ilustrowana*, <https://uniwersyteckie.pl/nauka/agata-chwirot-obrazkowa-nie-ilustrowana> (dostęp 20 I 2025); J. Ludwiczak, *Książka obrazkowa – nowocześnie zaprojektowana książka dla dzieci*, [w:] *Sztukmistrze XXI wieku. Rzecz o pedagogach wychowujących przez sztukę*, red. M. Zalewska-Pawlak, Łódź 2014, s. 299–305.

⁵⁸ Zob. *Startuje wyjątkowy festiwal literatury. „To pierwszy przypadek w kraju, a może i Europie, że księgarnia organizuje festiwal”*, <https://wszczecinie.pl/startuje-wyjatkowy-festiwal-literatury-to-pierwszy-przypadek-w-kraju-a-moze-i-europie-ze-ksiegarnia-organizuje-festiwal/41552> (dostęp: 20.01.2025).

⁵⁹ Za uzyskaną informację dziękuję Małgorzacie Narożnej.

⁶⁰ *Kolejna odsłona Fikuśnego Festiwalu*, <https://www.bibliotekarium.pl/artukul-40319/kolejna-odslona-fikusnego-festiwalu.html> (dostęp: 20.01.2025).

⁶¹ <https://instytutksiazki.pl/aktualnosci,2,fikusny-festiwal-literatury-w-szczecinie-odbędzie-sie-latem,7762.html> (dostęp: 20.01.2025).

co dwa tygodnie odbywały się weekendowe spotkania z kolejnymi gośćmi⁶². Poza autorami tworzącymi dla dzieci pojawiali się też autorzy literatury dla dorosłych; obok nazwisk lokalnych, szczecińskich – nazwiska z całej Polski; obok pisarzy – ilustratorzy; poza samymi spotkaniami zorganizowano warsztaty plastyczne, językowe warsztaty polsko-ukraińskie, spotkania dla rodziców i nauczycieli, czytanie plenerowe⁶³. Odbyło się także czytanie performatywne dla dzieci i młodzieży oraz czytanie performatywne dla dorosłych, we współpracy z Teatrem Współczesnym w Szczecinie⁶⁴. Udział w festiwalu był bezpłatny, natomiast uczestnicy mogli podczas każdego wydarzenia kupić książki i zdobyć autografy pisarzy-gości.

Koncepcja i realizacja festiwalu zostały odebrane bardzo pozytywnie zarówno przez uczestniczących w nim twórców, jak i przez mieszkańców miasta⁶⁵. Portal wSzczecinie.pl podkreślał nietypową sytuację, w której to właścicielka księgarni jest jednocześnie organizatorką festiwalu⁶⁶.

Wraz z zamknięciem Fiki i to działanie zostało zawieszone, przynajmniej w jego pierwotnej formie. Jednakże dwie zrealizowane edycje można uznać za atrakcyjną dla odbiorców w różnym wieku możliwość spotkania (nie tylko) z literaturą, kolejny krok w ugruntowywaniu statusu Fiki jako lokalnej przestrzeni upowszechniania kultury, a także działanie na rzecz nie tylko rozwoju kulturalnej oferty miasta, lecz również budowania swoistego poczucia dumy lokalnej.

⁶² Zob. wyjaśnienie tego zamysłu: „Czytanie książek stało się ostatnio sprintem”, <https://www.onet.pl/styl-zycia/oludziach/czytanie-ksiazek-stalo-sie-ostatnio-sprintem/vz8k2lq,30bc1058> (dostęp: 20.01.2025).

⁶³ <https://instytutksiazki.pl/aktualnosci,2,fikusny-festiwal-literatury-w-szczecinie-odbedzie-sie-latam,7762.html> (dostęp: 20.01.2025); M. Gapińska, *Dla małych i dużych*, „Kurier Szczeciński” 22.07.2022, s. 15.

⁶⁴ *Czytamy na Fikuśnym Festiwalu Literatury*, <https://wspolczesny.szczecin.pl/plenty-of-phish/aktualnosci/czytamy-na-fikusnym-festiwalu-literatury> (dostęp: 20.01.2025); K. Żurawski, *Ciocia Fika ma dobrą wiadomość! Rusza Fikuśny Festiwal Literatury*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/ciocia-fika-ma-dobra-wiadomosc-rusza-fikusny-festiwal-literatury/> (dostęp: 20.01.2025).

⁶⁵ Zob. E. Szymańska, *Fikając między książkami – podsumowujemy letni festiwal literatury w Szczecinie*, <https://gs24.pl/fikajac-miedzy-ksiazkami-podsumowujemy-letni-festiwal-literatury-w-szczecinie/ar/c13-17879517> (dostęp: 20.01.2025); A. Maksymiuk, *Wystartował Fikuśny Festiwal Literatury w Szczecinie. Tłumy najmłodszych zasłuchały się w lekturze*, <https://gs24.pl/wystartowal-fikusny-festiwal-literatury-w-szczecinie-tlumy-najmlodszych-zasluchaly-sie-w-lekturze/ga/c11-17596823/zd/67914003> (dostęp: 20.01.2025).

⁶⁶ *Startuje wyjątkowy festiwal literatury. „To pierwszy przypadek w kraju, a może i Europie, że księgarnia organizuje festiwal”*, <https://wszczecinie.pl/startuje-wyjatkowy-festiwal-literatury-to-pierwszy-przypadek-w-kraju-a-moze-i-europie-ze-ksiegarnia-organizuje-festiwal/41552> (dostęp: 20.01.2025).

Fika znika ze Szczecina – ale nie do końca

W październiku 2023 roku Małgorzata Narożna poinformowała o decyzji zamknięcia księgarni Fika⁶⁷; wiadomość została przyjęta przez lokalne środowisko z żalem, a fakt zakończenia przez Fikę działalności wpisał się w szersze zjawisko zamykania księgarni, w tym kameralnych, jako jeden z problemów funkcjonowania polskiego rynku księgarskiego⁶⁸. Sama właścicielka wskazywała przede wszystkim na aspekt finansowy, a także na brak ujednoliconej ceny książki i stosunek polityki kulturalnej do księgarni⁶⁹. W Dniu Księgarza, czyli 13 grudnia 2023 roku, Fika po raz ostatni przyjmowała klientów i sprzedawała książki.

Ponieważ w chwili składania niniejszego tekstu do druku minął ponad rok od zamknięcia księgarni Fika, można już z pewnej, choć stosunkowo krótkiej, perspektywy przyjrzeć się trzem związanym z tym kwestiom: co Szczecin stracił po zamknięciu Fiki; co po Fice pozostało jako jej swoiste dziedzictwo; wreszcie, być może najciekawsze – co dalej się dzieje z Fiką i szczecińskim upowszechnianiem literatury. Zacznijmy po kolei.

Odpowiedź na pytanie, co Szczecin stracił po zamknięciu Fiki, powinna być dość prosta. Przede wszystkim zniknęło jedno z rozpoznawalnych (nawet po kolejnych przeprowadzkach) i swojskich miejsc, które duża część szczecińskich mieszkańców uznawała za swoje (można nawet zaryzykować tezę, że Fika stanowiła „trzecie miejsce” w rozumieniu Oldenburga⁷⁰). Była to nie tylko księgarnia, lecz także, jak pokazano, miejsce spotkań literackich, kulturalnych i towarzyskich. Fika miała niebagatelny udział w rozwijaniu i wzbogacaniu oferty kulturalnej miasta, promowaniu czytelnictwa, inicjowaniu i uczeniu kontaktu z książką. Nie można też pominąć osoby samej właścicielki: Małgorzata Narożna była niewątpliwie osobą rozpoznawalną w przestrzeni miejskiej; często pojawiała się w przestrzeni medialnej jako „Ciocia Fika”, specjalistka od literatury dla dzieci i księgarka-inicjatorka. Co więcej, dzięki realizowanym projektom, zdobytej nagrodzie IBBY oraz działalności w tej organizacji, a także autorskiemu festiwalowi literackiemu i działaniom podejmowanym

⁶⁷ aj, *Księgarnia Fika kończy działalność*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/ksiegarnia-fika-konczy-dzialalnosc/> (dostęp: 20.01.2025).

⁶⁸ SES, *Popularna księgarnia kończy działalność. Data nie jest przypadkowa*, <https://szczecin.se.pl/popularna-ksiegarnia-konczy-dzialalnosc-data-nie-jest-przypadkowa-aa-TqtL-No2x-glji.html> (dostęp: 20.01.2025); *Kolejny trudny rok dla księgarń*, <https://rynek-ksiazki.pl/czasopisma/kolejny-trudny-rok-dla-ksiegarn/> (dostęp: 20.01.2025).

⁶⁹ Zob. S. Niemczyk, *Książki sprawdzone w czytaniu A.D. 2023*, <https://przekroj.org/swiat-ludzie/ksiazki-sprawdzone-w-czytaniu-a-d-2023/> (dostęp: 20.01.2025).

⁷⁰ Por. R. Oldenburg, *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Community Centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts, and How They Get You Through the Day*, New York 1989.

poza granicami województwa, promowała Szczecin i szczecińskie życie kulturalne. Była prawdopodobnie najczęściej obecną w lokalnych mediach szczecińską księgarką, a także jedną z najbardziej charakterystycznych postaci szczecińskiej kultury. Uzasadnienie przyznania jej w roku 2022 Nagroda Artystyczna Miasta Szczecina brzmiało: „za innowacyjne pomysły i efektywne działania na rzecz upowszechniania kultury”⁷¹.

Co pozostało? „Dziedzictwo Fiki” – pozwólmy sobie użyć takiego roboczego określenia – warto rozpatrzyć (siłą rzeczy pokrótce) na kilku poziomach. Przede wszystkim Fika pozostawiła po sobie setki, jeśli nie tysiące wspomnień ze spotkań młodszych i starszych czytelników z książką, autorami i tym, co wokół literatury może się zadziać – a zatem zainicjowany kontakt z czytelnictwem. Pozostały także efekty projektów, w tym dwa tomy przewodnika *Fikamy po Szczecinie*. Pogłębiło się i poszerzyło szczecińskie myślenie o relacji klienta-czytelnika z księgarzem, o księgarni kameralnej jako takiej oraz o jej znaczeniu i roli w życiu kulturalnym miasta – co przy zjawisku zamykania kolejnych księgarni ma niestety pewien posmak ironii tragicznej⁷². Wreszcie – pozostały niedokończone działania i pomysły, które wciąż czekają na realizację.

Odpowiedź na pytanie o to, co się dzieje dalej z Fiką, można sprowadzić do lapidarnego zdania: Fiki nie ma, „Ciocia Fika” jest. Księgarnia od ponad roku nie istnieje, to fakt; jednakże Małgorzata Narożna jest wciąż obecna w szczecińskiej i zachodniopomorskiej kulturze jako „Ciocia Fika”. Prowadzi spotkania dla dzieci, zwłaszcza w wieku przedszkolnym, podczas których czyta najmłodszym odbiorcom kultury wybrane utwory; organizuje głośne czytanie polskich i zagranicznych autorów w przestrzeni miejskiej; prowadzi spotkania z książką i warsztaty czytelnicze w mniejszych miejscowościach województwa⁷³; wreszcie – realizuje własne projekty⁷⁴, kontynuując tym samym wcześniejsze pomysły i rozpoczęte aktywności. O ile zatem Szczecin stracił Fikę – kameralną księgarnię i lokalny ośrodek kultury w jednym – o tyle

⁷¹ M. Frymus, *Małgorzata Narożna – jedną z laureatek Nagrody Artystycznej Miasta Szczecina [ROZMOWA]*, <https://radioszczecin.pl/172,8919,małgorzata-narozna-jedna-z-laureatek-nagrody-art> (dostęp: 20.01.2025).

⁷² Por. *Coraz mniej lokalnych księgarni. Co tracimy, gdy w nich nie kupujemy?*, <https://wszczecin.pl/coraz-mniej-lokalnych-ksiegarni-co-tracimy-gdy-w-nich-nie-kupujemy/35842> (dostęp: 20.01.2025).

⁷³ Zob. np. *Ruszają spotkania dla miłośników literatury dziecięcej. Ciocia FiKa zaprasza na al. Wojska Polskiego*, <https://wszczecin.pl/ruszaja-spotkania-dla-milosnikow-literatury-dzieciecej-ciocia-fika-zaprasza-na-al-wojska-polskiego/49096> (dostęp: 20.01.2025); *MON, Premiera nietypowego przewodnika. To „Fikamy po Szczecinie”*, <https://24kurier.pl/kalendarz-impiez/lato-na-alei-ciocia-fika-czyta-1/> (dostęp: 20.01.2025).

⁷⁴ Fika, <https://www.facebook.com/FiKa.Szczecin/posts/1657741621675128:1657741621675128> (dostęp: 20.01.2025).

nie utracił Fiki-Narożnej jako osoby upowszechniającej czytelnictwo, animującej kulturę i promującej lokalne środowisko literackie.

Pytanie, którego dotąd nie postawiono, a które mogłoby brzmieć: Czy to lokalnej kulturze oraz upowszechnianiu regionalnej twórczości literackiej wystarczy i na jak długo? – pozostaje na razie bez odpowiedzi.

Bibliografia

- Gapińska M., „Uczymy dzieci postawy obywatelskiej”. Rozmowa z Małgorzatą Narożną (Ciocią Fiką), właścicielką szczecińskiej księgarni „Fika”, „Kurier Szczeciński” 8.03.2021, s. 7.
- Gapińska M., Co ma wspólnego makaronizm z makaronem?, „Kurier Szczeciński” 20.09.2021, s. 2.
- Gapińska M., A może tak spacer Trasą Bogusława?, „Kurier Szczeciński” 22.03.2022, s. 7.
- Gapińska M., Pogadaj ze Stelarem!, „Kurier Szczeciński” 12.04.2022, s. 7.
- Gapińska M., Dla małych i dużych, „Kurier Szczeciński” 22.07.2022, s. 15.
- Korolko M., *Sztuka retoryki*, Warszawa 1990.
- Ludwiczak J., *Książka obrazkowa – nowocześnie zaprojektowana książka dla dzieci*, [w:] *Sztukmistrz XXI wieku. Rzecz o pedagogach wychowujących przez sztukę*, red. M. Zalewska-Pawlak, Łódź 2014, s. 299–305.
- Narożna M., Ciocia Fika poleca, „Gabit” 2022, nr 57, s. 29.
- Narożna M., Ciocia Fika poleca, „Gabit” 2022, nr 58, s. 29.
- Narożna M., „Szukamy przestrzeni, by spędzić czas ze sobą i z własnym dzieckiem”, „Teatralnik” 2019, s. 19.
- Narożna M., Sz wajda A., *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik. Trasa Bogusława*, Szczecin 2022.
- Narożna M., Sz wajda A., *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik. Trasa Mewy*, Szczecin 2021.
- Oldenburg R., *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Community Centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts, and How They Get You Through the Day*, New York 1989.
- Popiel B., *Blog, Fika i wikingowie*, „Teatralnik” 2017, s. 12–13.
- Sasinowski A., *Książka, kontakt, kultura*, „Kurier Szczeciński” 20.04.2018, s. 20.

Źródła internetowe

- aj, *Księgarnia Fika kończy działalność*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/ksiegarnia-fika-konczy-dzialalnosc/> (dostęp: 20.01.2025).
- Ciocia Fika, „Banda czarnej frotte” czyta Małgorzata Narożna i Justyna Bednarek, <https://www.youtube.com/watch?v=RdME8COONfA> (dostęp: 20.01.2025).
- Ciocia Fika, „Proszę państwa to jest skandal” Marek Maj o księgarni FiKa w Szczecinie, https://www.youtube.com/watch?v=_QL5e-ocfV0 (dostęp: 20.01.2025).
- Coraz mniej lokalnych księgarni. Co tracimy, gdy w nich nie kupujemy?, <https://wszczecin.pl/coraz-mniej-lokalnych-ksiegarni-co-tracimy-gdy-w-nich-nie-kupujemy/35842> (dostęp: 20.01.2025).

Czytamy na Fikuśnym Festiwalu Literatury, <https://wspolczesny.szczecin.pl/plenty-of-phish/aktualnosci/czytamy-na-fikusnym-festiwalu-literatury> (dostęp: 20.01.2025).

„Czytanie książek stało się ostatnio sprintem”, <https://www.onet.pl/styl-zycia/oludziach/czytanie-ksiazek-stalo-sie-ostatnio-sprintem/vz8k21q,30bc1058> (dostęp: 20.01.2025).

https://www.facebook.com/FiKa.Szczecin/videos/marek-stelar-naszym-niespodziewanym-go%C5%9Bciem-/319899336131947/?_rdr (dostęp: 20.01.2025).

<https://festiwalksiegarnkameralnych.pl/> (dostęp: 20.01.2025).

Fika, <https://www.facebook.com/FiKa.Szczecin/posts/1657741621675128:1657741621675128> (dostęp: 20.01.2025).

FiKa, <https://wszczecinie.pl/lokal/fika/257> (dostęp: 20.01.2025).

Fika Filozofuje. Katarzyna Ciarcińska, Małgorzata Narożna, <https://agencjaopowiesci.pl/fika-filozofuje/> (dostęp: 20.01.2025).

FiKamy po Szczecinie. Trasa Bogusława, <https://rynek-ksiazki.pl/recenzje/fikamy-po-szczecinie-trasa-boguslaw/> (dostęp: 20.01.2025).

Fikamy po Szczecinie. Trasa Mewy, <https://nakanapie.pl/ksiazka/fikamy-po-szczecinie-trasa-mewy> (dostęp: 20.01.2025).

Frymus M., Małgorzata Narożna – jedną z laureatek Nagrody Artystycznej Miasta Szczecina [ROZMOWA], <https://radioszczecin.pl/172,8919,malgorzata-narozna-jedna-z-laureatek-nagrody-art> (dostęp: 20.01.2025).

Gapińska M., Małgosia wymyśliła i opowiedziała, Ola wzięła kredki i narysowała, <https://ekurier.24kurier.pl/Art/Show/151356> (dostęp: 20.01.2025).

IBBY, *Ogłaszamy nominacje Książka Roku 2020*, <http://www.ibby.pl/?p=6203> (dostęp: 20.01.2025).

IBBY, *Ogłaszamy nominacje Książka Roku 2021*, <http://www.ibby.pl/?p=6712> (dostęp: 20.01.2025).

IBBY, *Poznańskie Targi Książki*, <http://www.ibby.pl/?p=7334> (dostęp: 20.01.2025).

<https://instytutksiazki.pl/aktualnosci,2,fikusny-festiwal-literatury-w-szczecinie-odbedzie-sie-latem,7762.html> (dostęp: 20.01.2025).

Haloszka J., *Agata Chwirot. Obrazkowa to nie ilustrowana*, <https://uniwersyteckie.pl/nauka/agata-chwirot-obrazkowa-nie-ilustrowana> (dostęp: 20.01.2025).

JASNY GWINT, *premiera!*, <https://rynek-ksiazki.pl/aktualnosci/jasny-gwint-premiera/> (dostęp: 20.01.2025).

Karczevska A., *Księgarnia kameralna, czyli jaka?*, <https://rezerwatyksiazek.wordpress.com/2017/03/06/co-to-jest-ksiegarnia-kameralna/> (dostęp: 20.01.2025).

Klimczak M., *Kluboksięgarnia FiKa przeniosła się w nowe miejsce*, <https://gs24.pl/kluboksiegarnia-fika-przeniosla-sie-w-nowe-miejsce-wideo/ar/13400373> (dostęp: 20.01.2025).

Kolejna odsłona Fikuśnego Festiwalu, <https://www.bibliotekarium.pl/arttykul-40319/kolejna-odslona-fikusnego-festiwalu.html> (dostęp: 20.01.2025).

Kolejny trudny rok dla księgarń, <https://rynek-ksiazki.pl/czasopisma/kolejny-trudny-rok-dla-ksiegarń/> (dostęp: 20.01.2025).

- kov, *Wielkie, dwudniowe otwarcie Ogródów Śródmieście. Miejsce rozrywki i sztuki w Szczecinie*, <https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,34939,28570597,trwa-wielkie-dwudniowe-otwarcie-ogrodow-srodmiescie-miejsce.html> (dostęp: 20.01.2025).
- Kucharczyk K., *Lokalne księgarnie. Co w nich kupujemy, jak one funkcjonują?*, <https://nowosci.com.pl/lokalne-ksiegarnie-co-w-nich-kupujemy-jak-one-funkcjonuja/ar/c13-17820439> (dostęp: 20.01.2025).
- Maksymiuk A., *Wystartował Fikuśny Festiwal Literatury w Szczecinie. Tłumy najmłodszych zasłuchały się w lekturze*, <https://gs24.pl/wystartowal-fikusny-festiwal-literatury-w-szczecinie-tlumy-najmlodszych-zasluchaly-sie-w-lekturze/ga/c11-17596823/zd/67914003> (dostęp: 20.01.2025).
- Miejsce w „berlińskim stylu”. Ogrody Śródmieście mają ambicje stać się nowym rozrywkowym sercem Szczecina*, <https://wszczecin.pl/miejsce-w-berlinskim-stylu-ogrody-srodmiescie-maja-ambicje-stac-sie-nowym-rozrywkowym-sercem-szczecina/41434> (dostęp: 20.01.2025).
- MON, *FiKa 33 kroki na lewo*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/fika-33-kroki-na-lewo/>, dostęp 20 I 2025.
- MON, *Premiera nietypowego przewodnika. To „Fikamy po Szczecinie”*, <https://24kurier.pl/kalendarz-imprez/lato-na-alei-ciocia-fika-czyta-1/> (dostęp: 20.01.2025).
- MON, *Premiera nietypowego przewodnika. To „Fikamy po Szczecinie”*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/premiera-nietypowego-przewodnika-to-fikamy-po-szczecinie/> (dostęp: 20.01.2025).
- Napiórska A., *Rozmowa: Księgarnie kameralne*, <https://zwyklezycie.pl/2018/08/rozmowa-ksiegarnie-kameralne/> (dostęp: 20.01.2025).
- Narożna M., *Marcowe Czytanko: Klubo-księgarnia Fika poleca!*, <https://www.hotmag.pl/rodzinka,marcowe-czytanko-klubo-ksiegarnia-fika-poleca.html> (dostęp: 20.01.2025).
- Niemczyk S., *Książki sprawdzone w czytaniu A.D. 2023*, <https://przekroj.org/swiat-ludzie/ksiazki-sprawdzone-w-czytaniu-a-d-2023/> (dostęp: 20.01.2025).
- NOC KSIĘGARŃ – FiKaMy i CzytaMY, <https://wszczecin.pl/wydarzenie/noc-ksiegarn-fikamy-i-czytamy/36109> (dostęp: 20.01.2025).
- Pan od Książek fika po Szczecinie*, <https://wszczecin.pl/wydarzenie/pan-od-ksiazek-fika-po-szczecinie/33238> (dostęp: 20.01.2025).
- Pierzchliński M., *Sama tej pracy nie wykonam. Rozmowa z Małgorzatą Narożną*, <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/8664-sama-tej-pracy-nie-wykonam.html> (dostęp: 20.01.2025).
- Pietrzak M., *FiKa, czyli do muzeum po książkę i na kawę*, <https://wszczecin.pl/fika-czyli-do-muzeum-po-ksiazke-i-na-kawe/23418> (dostęp: 20.01.2025).
- Podgajna E., *Znane miejsce znikło i wróciło. Przeniosło się 33 kroki dalej. Wewnątrz są trzy przestrzenie*, <https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/7,137466,23772086,fika-przeniosla-sie-33-kroki-dalej-wewnatrz-sa-trzy-przestrzenie.html> (dostęp: 20.01.2025).
- Rozwiń Skrzydła.info, <http://rozwinskrzydla.info/wakacje-w-kluboksigarni-fika/> (dostęp: 20.01.2025).

- Ruszają spotkania dla miłośników literatury dziecięcej. Ciocia FiKa zaprasza na al. Wojska Polskiego, <https://wszczecin.pl/ruszaja-spotkania-dla-milosnikow-literatury-dzieciecej-ciocia-fika-zaprasza-na-al-wojska-polskiego/49096> (dostęp: 20.01.2025).
- SES, *Popularna księgarnia kończy działalność. Data nie jest przypadkowa*, <https://szczecin.se.pl/popularna-ksiegarnia-konczy-dzialalnosc-data-nie-jest-przypadkowa-aa-TqtL-No2x-glji.html> (dostęp: 20.01.2025).
- Skonieczna J., „FiKa na języku” – [ROZMOWA], <https://radioszczecin.pl/395,2999,fika-na-jezyku-rozmowa> (dostęp: 20.01.2025).
- Skonieczna J., *Fikamy po Szczecinie. Przewodnik po mieście dla najmłodszych* [ROZMOWA], <https://radioszczecin.pl/403,31,fikamy-po-szczecinie-przewodnik-po-miescie-dla-n> (dostęp: 20.01.2025).
- Sobolewska J., Żelazińska A., *Warto kupować kameralnie! Wybraliśmy najciekawsze polskie księgarnie niezależne*, <https://www.polityka.pl/galerie/1663684,1,warto-kupowac-kameralnie-wybralismy-najciekawsze-polskie-ksiegarnie-niezalne.read> (dostęp: 20.01.2025).
- Startuje wyjątkowy festiwal literatury. „To pierwszy przypadek w kraju, a może i Europie, że księgarka organizuje festiwal”, <https://wszczecin.pl/startuje-wyatkowy-festiwal-literatury-to-pierwszy-przypadek-w-kraju-a-moze-i-europie-ze-ksiegarka-organizuje-festiwal/41552> (dostęp: 20.01.2025).
- Śwędrowska M., „Fikamy po Szczecinie. Trasa Mewy” Małgorzata Narożna i Ola Sz wajda, <https://www.youtube.com/watch?v=O4Ax6w-4-GO> (dostęp: 20.01.2025).
- Szymańska E., *Fikając między książkami – podsumowujemy letni festiwal literatury w Szczecinie*, <https://gs24.pl/fikajac-miedzy-ksiazkami-podsumowujemy-letni-festiwal-literatury-w-szczecinie/ar/c13-17879517> (dostęp: 20.01.2025).
- Targasze wska P., *Fika – kluboksięgarnia z kawą i przekąskami. W Muzeum Narodowym w Szczecinie*, <https://szczecin.naszemiasto.pl/fika-kluboksiegarnia-z-kawa-i-przekaskami-w-muzeum/ar/c13-2717034> (dostęp: 20.01.2025).
- Tenderenda-Ożóg E., *Małgorzata Narożna zamyka szczecińską księgarnię FiKa*, <https://rynek-ksiazki.pl/aktualnosci/malgorzata-narozna-zamyka-szczecinska-ksiegarnie-fika> (dostęp: 20.01.2025).
- Warnke A., *Śpieszmy się kupować w księgarniach...*, <https://culture.pl/pl/artukul/spieszmy-sie-kupowac-w-ksiegarniach> (dostęp: 20.01.2025).
- Wilk M., *Czas na kameralne księgarnie*, <https://www.miesiecznik.znak.com.pl/czas-na-kameralne-ksiegarnie/> (dostęp: 20.01.2025).
- Zwiedzanie miasta Trasą Mewy. „Fikamy po Szczecinie” to przewodnik bez zdjęć i map, który wciąga bez granic [POMYSŁ NA FERIE], <https://wszczecin.pl/zwiedzanie-miasta-trasa-mewy-fikamy-po-szczecinie-to-przewodnik-bez-zdjec-i-map-ktory-wciaga-bez-granic-pomysl-na-ferie/40124> (dostęp: 20.01.2025).
- Żurawski K., *Ciocia Fika ma dobrą wiadomość! Rusza Fikuśny Festiwal Literatury*, <https://24kurier.pl/aktualnosci/kultura/ciocia-fika-ma-dobra-wiadomosc-rusza-fikusny-festiwal-literatury/> (dostęp: 20.01.2025).

Szczecin's "fiction with literature": the Fika bookstore as a local space for the activation and dissemination of (not only regional) literary creativity

Abstract

The article concerns the chamber bookshop Fika in Szczecin which operated during 2014–2023. Its functioning was briefly described from the beginning to the closure. The main part of the article is dedicated to the activities which Fika realised as the local cultural centre, such as: meetings with the writers from Szczecin and other cities in Poland, implementation of the projects, publication of the two illustrated city guides, organisation of the authorial literary festival. Fika's activities were shown in the context of the promotion of literary creation and the cultural life in the city and region.

Keywords: reading education, literary festival, illustrated city guide, chamber bookshop, local cultural centres

Barbara Popiel-Kobielska – doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, wykładowca w Instytucie Literaturoznawstwa i Nowych Mediów Uniwersytetu Szczecińskiego, redaktor i korektor, nauczyciel mianowany języka polskiego, certyfikowany mediator, członek Fundacji Porozumienia Społecznego i Integracji IMPULS w Szczecinie. W latach 2019–2024 pełnomocnik rektora ds. jakości kształcenia oraz menadżer kierunku pedagogika w Collegium Balticum – Akademii Nauk Stosowanych w Szczecinie, w latach 2017–2019 dziekan Wydziału Nauk Stosowanych w Wyższej Szkole Humanistycznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Szczecinie, w latach 2012–2017 sekretarz literacki Teatru Lalek „Pleciuga” w Szczecinie i członek biura festiwalowego Przeglądu Teatrów Małych Form KONTRAPUNKT. Zajmuje się literaturą staropolską i oświeceniową, retoryką dawną i współczesną, zagadnieniami *gender studies* oraz współczesnej edukacji i kultury.